

tri osmeha

dimitrije nikolajević

Sve vreme dok je netremice se-de, sunce je uporno kapalo po njemu. Ali ne i obično. To novo osećanje je prečukivalo kao tajnu žlij istina mora da će biti. Osnikivao je kako ono osvetljava onu stranu koju je u njegovoj potvrsnosti imala značenje prošlog, otudeng i netež neobjašnjivog i bolnog u isto vreme. A to suće nosi u svom kristalnom sjaju jedan pozan hlad, jedno sencište straha. Činilo mu se da ga stvari samo podnože. Možda, da ga upokojio ne žele, jer bi time prestalo njegovo mučenje što u njima izaziva neku čudnu nijansu zadovoljstva. Naoko, ništa se ne dešavalo. Miravi, kao i uvek, uzravno se oko kojekoliv mrvica. Staze na svojoj površini trpe svakidašnju prolaznost. Sve živi mirnim i sigurnim krovotokom ovog neutešnog dana. Čas se za trenutak zaradova pri saznanju da je samo jednu iverku tog trenutka ostao bezrazložan, tuk, be-smislen. Učini kruplju zgrijem osmeh. Rukom, nešto slično odmahivanju, prode niz naslon klape, napisavajući urezana imena i mnoge pomešane konture u vidu izbođenih sreća. Pomišli na njihova prezima značenja, na bilo cijeli da ta klapa ostane sećanje na neko leto, neki sneg ili cestevanje lipa. Najviše ga je budio otkuda snage tim nevezitim rezbarinama uspomena za toliko do-sadivanje. Nijemu je sve ovog podneva dosadno, napabirećem tež za izvesno trajanje i besčiljan. Zatim, okreće glavu sa naglim prekidom razmišljanja, jer mu se i to učini dosadno, upucujući rasejane oči na decu razvraćenu po pesku. Eto, skliznu mu misao, sama od sebe, na te malisane što prave kruhku uzbudjenja dajući im svu mistiku svoje mašt. A tu je samo pesak, najobičniji pesak, pa ipak, i to dobita uko krupan smisao njihove igre. Sta to sve znaci? Može li se izgraditi i u njemu nov smisao i veru? Da li je obmana u ljudima ili u stvarima?

On bi htio sve te niti da poveže u jednu celinu, ali one beže, rastaruju se i lome. Imati svest o jednom predmetu, znači dati mu boju svojih očiju, oblik svojih traženja i vreme svoje realnosti ili realnost svog vremena. A kakva je njegova realnost? Samo jedno gladno učubljenje i zavijanje vukova uluru rana. Postoji tu nešto! Treba ga samo otkriti. Na kraju, glupost! Tu nema nega.

Odrevak je voiole dveće. Nije važno zaisto. Prosto, voiole je dveće. Ali, ovo dveće... Ovo sugeruje nešto ono pravo? Kao da je baš sasvim namerno tu, da ga povrati, zarađuje ili prevari. Ta sumnija u dveće, svakako nije obmana ili simpatičnost. Za tim bi otvorio dušu, raskopčao srce. A to bi trebalo da bude bežanje. Ile je tu greška? Taj pohod u sebe isuviše je klizav za ovo nespremno podne. Pratom se uzbuni. Srsviti sa tim senkama prošlosti, tu između dveća i sunca, obraćajući se sa svim nezvremenim, ranama i ozbiljnjima! Hm! Preko uplašenog izraza lica prevrće se tužan osmeh kao nijansa neke ugnjetene boje, koja bi htela reći da kaže, ali maleškoš tešnog prostora ne dopušta joj da prevaziđe svoje okvirne. Cemu taj osmeh? Sebi, za ili protiv sebe? Ne mari. Neka ostane ovo samo podne i nista više. Malo se zgrije, ruke stavi u džepove, pa zimirkajući zapade u ravnodušnost. Vetrac tih ponilova dveće, njegovo lice nabranje posle unutarnje svade, i lako odlepira na trave. Jedan list lelujući se, sležu mu na same, postoji trenutak pa klanju niz grudi u kruši. Pačnjak! Pomišli. Uze ga, zagledajući mu se duboko u tkivo. Primeti da je porano, jer u njemu veže još svežine. To ga natera da ponovi onu davnu reč koju je mnogo puta čitao. Ta reč ustvari, nije postojala. Samo je bila označena u njemu, velika kao život, i složena kao istaknuto. A ni sam je ne bi umeo protumaci. O-

sećao ju je i osećanjem ponavlja. Istog časa je saznao da nije bio u pravu kada je ocenjivao bežanje i obmanu. List i ta mala reč su ga trgle sa svojim značenjima. Počelo je da se razvedrava prvo u oku, kasnije negdje u grudima i tako redom. Ustvari, on je samo nadovezano nezadovoljstvo i obamlost sa svojom ravnodušnošću. To je sad pripisivao nemajući snage za nov početak. Počeo je da što više razmisli, pregazi pojmom o dosadi i sav bude unošenje u stvari i boje. Mučilo ga ono zapožajanje hlača u sunčevom sjaju. Sta je tu nedostajalo? Nemoguće je da je prečas izmenio! Ta samo je pao list i reč se sama ponovila. Ipak, nesto se uvek desava. Priznaj! Da. Priznaje i pravom. Evo, ova do malotan beznatačna imena rasuši svud po kluču, kao nemarost, tako kriva, uska pa razvraćena, sudrži u sebi ponetišto od vremena, ljubavi i ljudi. Nišu laž. Nikako nišu. I sam se povinio nad klupom sa voljom da i svoje ime ostavi ovom prekotrenutom danu, u dvenet. Oper sedo zadovoljan sa pogledom baćenjem na decu i pesak. Pogleda krušku u sunce kao tražicu i povrdu svog menjanja.

Ustao je. Dveće je mirisalo kao ono pre. Odvraćao je u njemu sunčko zdravlje. Sve ono mučenje sad je prerastalo u daljnje i davne reke koje su odnile sve zlobe iz njega. Jedan kamikat što mu se preči na putanju, činio mu se bisernim, nasmješnim i punim neba u svojoj zaokrugljenošći. Uze ga kao što se uzinaju voljene ruke, lako baciti i uhvatiti drugom šakom. Prvi put opazi price koju se menjače svoje površine. Pučel! Koliko dug je nije video! A one postoje. Cela ova panorama mu se ukaza lepošom za ljestvicu ljubavi, za gram dobrote. Kolike je to velikoj Osečati i nositi u vedru razbaratujući u sebi, biti pisan od leta i podneva... Kako su sada besmislena ona značenjalništi natovarene oblacima! Početi iznovu iznova doživeti sunce, pice, ljude i stvari. Zaokrete put trava sa nekom arjom u srcu. Htete da viknete, da se protegne do neba, ali kao nešto da mu došapneti, kroteći tu divnu sazudanost. Neka, traže biti odlaška, krotka kao češnja devojke, talasava kao žito leta. Razvuciće se nasmješa, pogledom obuhvati sve dveće i ide sa dečakom u sebi.

smrt pod trešnjom

dragomir bogdanović

Ostutno je spustio ašov u travu pored nogu. Onda se oslonio o povito stablo trešnje. Gledao je kako mesec nestaje u daljinu gonjen prvim svetlima zore.

"Ti ga više nećeš videti, Ana," propisalo je okrećuti glavi put malih vrata u dnu aleje. "Ti ga više nećeš videti," pokrenuo se rečen na neito i hrzo počao ka terasi ne primičući da gazi preko usmihlju latice crvenih ruža.

Ana je ležala u otvorenom krovčetu na stolu prekrivenom trakom zelenice svile. Prisao je na prstima i podigao četvrtasti sanduk. Sanduk je bio nebojen. Pravio ga sam sa ono malo alata što je trunuo iz dasaka u supi. Pognut pod tetron nesigurno je zakoradio niz drevne stepenice. Zaušavio se posle dvadeset koraka. Nogom je odgurnuo ašov i polozio Anu pod trešnju gde je malošto stojao.

"Gledaj, Ana," spustio se na koleno. "Na mesec odlazak. Podmetnu je nastuk pod njen ukočeni vrat i pomicao krovčet udesno u pravcu kojim je sporu plovila žuta kugla. Šeo je prenesio težinu tela na zgrčene žake. Tako se osećao mnogo bolje."

Ana je opter sedela u rasklimanoj slamoj stolići sa izbođenim kaputom prebačenim preko uskih rameća razdragnog svežinom novog da-

na. Kao i obično ustala je rano i pomazući se štapom oštetila pod rasklošnu krošnju stace trešnje. On je prisao da joj usnama dodirne čelo i upita kako se oseća. Zatim je citošao tamo dole na ruku i zasukao nogačica nogavicu dugo tumarao po pličaku u potrazi za belukom. Birao je samo one najlepše; nestvarni boja i oblike. Birao ih je dugi; svaki kameničić pretvara je u ruci, meteo mu težanu i blagim milovanjem očenjuju glatke površine. Slagao ih je u pličeni čak i ostavljao na kameni ploči poređ staze. Onda je još više podigao nogavice da može zagaziti dublje u susret načulom granju i počnelim panjevinama što su putovali ko za odakle, nošeni jakom vodenom strujom. On nije mogao izvaditi ključ iz džepa, otvoriti katanac i izvući svoj čamac skriveni negde ispod vrha. Nije mogao kao pravi sibari zavezati streljene rečke poređ velikih brodova. Zato se kretao samo do onih mesta gde mu nije pretula opasnost od podnuklih virova.

Nahvatana drva vezivao je uvek istim konopcem. Ana se smejala i govorila da ne mora koliko čuvati baji taj konopac. On ga ipak nije bacio. Pred svaki polazak izvlačio ga je iz stone fijoke u kuhinji i njime, dole na red, vezivao gomili dva. Posle roga sedao je da pre-predahne i zavije veliku cigaru. Od-

/nastavak na sled. strani/

sećao ju je i osećanjem ponavlja. Istog časa je saznao da nije bio u pravu kada je ocenjivao bežanje i obmanu. List i ta mala reč su ga trgle sa svojim značenjima. Počelo je da se razvedrava prvo u oku, kasnije negdje u grudima i tako redom. Ustvari, on je samo nadovezano nezadovoljstvo i obamlost sa svojom ravnodušnošću. To je sad pripisivao nemajući snage za nov početak. Počeo je da što više razmisli, pregazi pojmom o dosadi i sav bude unošenje u stvari i boje. Mučilo ga ono zapožajanje hlača u sunčevom sjaju. Sta je tu nedostajalo?

NINA KASIJAN

* * *

Ab, twoja bladna i vlažna kosa
u jeseni batte...
Jedva je takam.
Ne smem.

Dveće se pali i gasi
i verzulj na jabuku mireš.
Otpaci svetlosti
odloži gomjeni
svetlucaju ti u kori...

Ab, twoja bladna i vlažna kosa...

II

Ne, nikada nisam videla
toliko lisca koje pada
sa ceta i ramena dveće
na naše čelo i rame...

Ne nikada nisam tekala
toliko časova u nitru
pod blagim i crovim snegovima...

Oboje smo bili
nesenjem i teski
i lište je vejalo nad nama...
Toliko lište koje pada
nikada nisam videla...

III

Pred kapijom stojimo kao pavovi na selu
Niko me iz kuće ne doživa.
Dugo mogu ostati ovde
ili pobeti s tobom...

Ali mi smo nepomični...
Ne zoveš me, ne terai me od sebe...
Jesen vruće svoje angažke, prije
po ulicama...

IV

Sunce nije dobro.
Nama je potreban blad.
Ne da se vidimo —
da budemo magla.

I urhove prstiju
miznajući te, možda
da izmerne očajanje na licu.

Treba da gledam u tebe
i da čitam... To je naš znak.
Mojim blagim violinama
ni drvo da ne zapuni.

PLAŠLJIVI LJUBAVNICI

Svaka godinje doba razvaja nas
jedno od drugog i bliži nas smrti.
Gledaj kako prolazi, gledaj kako opada
cvetne, klasje, lište, snegovi...

Naša velika ljubav
osta zatvorena u poljupcu
snrvaljeno našim usnima
kao mrtvi leptir u larci.

Svite sam blaga s nama! Živeli smo kao dva žudovitla
na mladim plećima naših godina.
Medom iz njihove koinice nežne
gojili smo svoju dušu i telo
a sada teglimo spor, parče po parče
providni vosak nekadašnjeg doma...

Ne, mi plašljivi ne bi smeli da volimo!
Plašljimo se na zemlji i onosveste na visine
pripitomimo patnju kao kućnog psa
za nadanje — otkucati srca si nam prekrati...
Gledaj kako prolazi, gledaj kako opada,
cvetne, klasje, lište, snegovi...
Svaka nas godinje doba razvaja
jedno od drugog i bliži nas smrti.